

Asia: VN/26111/2023

Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän väliraportti

TIETOSUOJAN YLEISSÄÄDÖKSET (EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki)

Onko tietosuojan yleissäästösten yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain soveltamiseen koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä, jotka voisivat vaikeuttaa julkisen palvelun järjestämistä?

-

Jos on, minkälaisista haasteista tai epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko jonkin yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain säännöksen havaittu estävän viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Onko tietosuojan yleissäästösten havaittu estävän tai rajoittavan tiedon tai henkilötietojen hyödyntämistä tai käsittelyä tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät tai rajoittavat tiedon käsittelyä?

-

VIRANOMAISTEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ KOSKEVA KANSALLINEN ERITYISSÄÄNTELY

Onko kansalliseen erityissääntelyyn, jossa on kyse viranomaisten suorittamasta henkilötietojen käsittelystä (mukaan lukien henkilötietojen luovuttamisesta), koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä?

-

Jos on, minkälaisista haasteista ja epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko kansallisen erityislainsäädännön henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten havaittu estävän tietojenvaihdon sellaisten viranomaisten (tai julkista hallintotehtävää hoitavien) välillä, jotka tarvitsevat tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamista tai julkisen palvelun tarjoamista varten?

-

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät viranomaisten välistä tietojenvaihtoa?

-

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä tunnistettu muita esteitä julkisen palvelun tarkoituksenmukaiselle järjestämiselle?

-

Jos kyllä, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät julkisen palvelun tarkoituksenmukaista järjestämistä?

-

YLEISEN TIETOSUOJA-ASETUKSEN SALLIMAN KANSALLISEN SÄÄNTELYLIKKUMAVARAN KÄYTTÖ

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen sallimaa kansallista sääntelyliikkumavaraa käytetty tarkoituksenmukaisella tavalla viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-

Jos ei, tulisiko kansallista sääntelyliikkumavaraa käyttää enemmän?

Jos kyllä, miltä osin ja miten liikkumavaraa tulisi käyttää nykyistä enemmän julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-

Puuttuuko kansallisesta erityislainsäädännöstä säännöksiä, jotka mahdollistaisivat viranomaisten välisen tiedon liikkumisen siten, että julkinen palvelu voitaisiin järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos kyllä, mistä puutteesta ja palvelusta on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä käytetty sääntelyliikkumavaraa tarpeettomasti? Jos on, miltä osin ja mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

YLEISET KOMMENTIT

Puuttuuko väliraportin liitteestä 1 lakeja, joita olisi hyvä arvioida kokonaisuudistuksen yhteydessä?

-

Muut kommentit

Yleistä

HUS-yhtymän näkökulmasta tietosuojalainsäädännön haasteet liittyvät erityisesti asiakastietojen eriyttämiseen eri rekistereihin, luovuttamiseen ja tiedonsaantiin sekä toisiokäyttöön. Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksessa ei kuitenkaan ole tarkoitus käsitellä säännöksiä, jotka koskevat tietojen luovuttamista ja tiedonsaantia salassapitosäännösten estämättä. Tämä raja on ongelmallinen, koska tietojen luovuttamista ja tiedonsaantia koskeva sääntely on asiakastietojen käsittelyn kannalta keskeistä.

Tietosuojalainsäädännön soveltaminen on käytännössä haastavaa sääntelyn puutteellisen selkeyden ja hallittavuuden vuoksi. HUS-yhtymä toivoo, että tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksessa kiinnitetään erityistä huomiota sääntelyn selkeyteen. Uudistuksella tulisi puuttua niihin epäkohtiin, joihin kansallisella lainsäädännöllä voidaan vaikuttaa, varsinkin viranmaisten toiminnan ja kansalaisten tiedonsaantioikeuksien käytännön tarkoituksenmukaisuuden näkökulmasta.

Tietosuoja sääntelyn taloudellisten vaikutusten arviointi on joissain tapauksissa ollut liian suoraviivaista ja yksinkertaistavaa. Viranomaisille aiheutuvia lisäkustannuksia, kuten lisätyöstä aiheutuvaa kustannusrasitetta, ei ole aina riittävästi huomioitu. Esimerkkinä tästä on jäljempänä mainittu hätäkeskustoiminnan rekisterinpitäjyyttä koskeva sääntelyratkaisu, joka on aiheuttanut pysyvää lisätyötä ja -kustannuksia. Merkittävä mahdollinen säästökohde olisi eri laeista tulevien riski- ja vaikutustenarviointivelvollisuuksien yhteensovittaminen. HUS-yhtymä toivoo, että erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tietosuojan osalta otettaisiin nykyisessä vaikeassa rahoitustilanteessa paremmin huomioon sääntelystä aiheutuvat kustannukset.

Uudenmaan erilliskäyttö

Uudellamaalla haasteita on aiheuttanut erityisesti sote-uudistuksen Uudenmaan erilliskäyttö, jossa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämisvastuun ohella niiden rekisterinpitäjyys on jaettu usealle eri taholle. Valittu sääntelymalli on hallinnollisesti raskas ja aiheuttaa tarpeettomia kustannuksia. Se on myös rekisteröityjen kannalta vaikea ymmärtää. Esimerkiksi yhteisrekisterinpitäjyyden laajempi hyödyntäminen voisi selkeyttää tilannetta, mahdollistaa kustannussäästöjä ja tuoda Uudenmaan samaan asemaan muun Suomen kanssa. Rekisterinpitäjyyden erillisyyttä näyttää olevan säilymässä asiakastietolaissa (703/2023), mutta sitä olisi mahdollista harkita esimerkiksi tartuntatautilain (1227/2016) mukaisissa tehtävissä.

Kiireellisimpänä erilliskäyttöön liittyvänä uudistuksena koko Uudenmaan laajuinen sosiaali- ja terveydenhuollon tietojohdaminen tulisi mahdollistaa toisilain (552/2019) uudistamistyön yhteydessä palauttamalla 41.3 §:n sääntely sote-uudistusta edeltävään ratkaisuun. Palvelutoiminnan kehittäminen ja kustannussäästöjen hakeminen maakunnan laajuisesti on tällä hetkellä Uudellamaalla vaikeampaa ja kalliimpaa kuin muualla Suomessa, ja asia olisi ratkaistavissa varsin yksinkertaisella toisilain muutoksella.

Asiakastietolain mukainen pysyvä salassapito

Uuden asiakastietolain 4 §:n mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastiedot ovat pysyvästi salassa pidettäviä. Pysyvä salassapito vaikuttaa heikosti perustellulta. Hallituksen esityksessä (HE 246/2022) sitä on perusteltu vain toteamalla, että se on tarkoituksenmukaista ("Koska sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastiedot ovat tietosuoja-asetuksen mukaisia erityisiä henkilötietoja, joiden käsittely on lähtökohtaisesti kielletty, on tarkoituksenmukaista säätää salassapito pysyväksi ---"). Tarkoituksenmukaisuutta on perusteltu yksinomaan salassapidon kannalta, ottamatta huomioon sen seurauksia käytännössä ja todellista tarvetta pysyvälle salassapidolle. Mainittua lainkohtaa tulisi arvioida uudelleen.

Rekisterinpitäjäyys hätäkeskustoiminnassa

Hätäkeskustoiminnasta annetun lain (692/2010) 16 a §:ää olisi HUS-yhtymän näkemyksen mukaan tarpeen arvioida uudelleen. Tällä hetkellä tiedonsaanti julkisista tiedoista, esimerkiksi hätäkeskuspuhelutallenteesta, edellyttää sitä, että tietoja on pyydettävä usealta eri viranomaiselta, jos tehtävään on osallistunut useampi eri viranomainen. Jos tietoja ei anneta, tietojen pyytäjä saa usean eri päätöksen asiasta eri aikaan, joskin julkisuuslain mukaisesti viimeistään kuukauden kuluessa pyynnöstä.

Hätäkeskuslaitos on HUS-yhtymän käsityksen mukaan kykenevä arvioimaan tietojen tietosisältöjä. Mikäli näin ei ole, on mahdollista edellyttää, että Hätäkeskuslaitos epäselvässä tilanteessa tarkistaa tiedon salassa pidettävyyden siltä organisaatiolta, jonka tiedoista on lähinnä kyse (samalla tavoin kuin julkinen viranomainen tarkistaa tietojen liikesalaisuusluonteen yritykseltä, vaikka tekee viimekätisen arvion itse).

Yksi vaihtoehto olisi myös se, että kukin organisaatio on tietojensa osalta yhteisrekisterinpitäjä Hätäkeskuslaitoksen kanssa, jolloin yhteisrekisterinpitäjyyden velvoitteita määritettäessä tietojen luovuttamisesta voidaan sopia.

Mutalahti Vesa
HUS-Yhtymä